

Võltsravimitega kauplemine

Kommenteeritud kokkuvõte

Kommenteeritud kokkuvõte

Aruanne on üks OECD ja Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ameti (EUIPO) uuringutest. Selle eesmärk on parandada arusaamist küsimustest ja probleemidest, mida tekitab riikidele, ettevõtetele ja ühiskonnale võltsravimitega kauplemine.

Võltsravimite ebaseaduslikud turud on võltsijatele atraktiivsed, sest kasumimarginaal on suur, avastamise ja vastutusele võtmise risk väike, karistused on leebed ning tarbijad on lihtne veenda, et võltstoode on ehtne. 2016. aastal oli võltsravimite rahvusvahelise kaubanduse maht 4,4 miljardit USA dollarit, ohustades rahvatervist ja ohutust, kuid tõi samal ajal kasu kurjategijatele ja organiseeritud kuritegevusele. See ei hõlma väga suurt kogust riigisisest toodetud ja tarbitud ebaseaduslike ravimeid. Peale valdkonnale majanduskahju tekitamise on võltsravimid ka rahvatervisele väga ohtlikud, sest sageli ei ole nende koostis nõuetekohane ja need võivad sisaldada ohtlikke koostisosi.

Aastatel 2014–2016 oli konfiskeeritud võltsravimite seas muu hulgas selliste raskete haiguste ravimeid nagu malaaria, HIV/AIDS ja vähktõbi. Samuti konfiskeeriti võltsitud antibiootikume, nn elustiiliravimeid, valuvaigisteid, diabeediravimeid ja kesknärvisüsteemi ravimeid.

Mida uuringus leiti?

Uuringu raames koguti ainulaadne rahvusvaheline andmekogum tollis konfiskeerimise ja muude täitemeetmete kohta, analüüsiti seda ning küsitleti tööstus-, kaubandus- ja tollieksperthe, et mõõta võltsravimikaubanduse väärtust, ulatust ja suundumusi.

Leiti, et võltsravimite peamised lähteriigid on Hiina Rahvavabariik, Hongkong (Hiina), Singapur ja India. Hiina ja India on võltsravimite peamised tootjad ning Araabia Ühendemiraadid, Singapur ja Hongkong (Hiina) on transiidiriigid. Muud olulised võltsravimite transiidiriigid on teiste hulgas Jeemen ja Iraan.

Sealt võidakse võltsravimeid saata kõikjale maailma, kuigi peamised sihtkohad näivad olevat Aafrika riigid, Euroopa ja USA.

Mis on probleemiks?

Võltsravimite edukaks turustamiseks peavad võltsijad tungima tarneahelatesse, mida enamasti jälgivad tootjad ja reguleerivad asutused tähelepanelikult. Kuigi enamiku ravimite turustamise eest vastutavad turvalised hulgimüüjad, on tuhandeid teise taseme turustajaid, kes on võltsijate sissetungi suhtes haavatavamad. Võltsingute avastamiseks on vaja teha ekspertiisi, mis võib olla kulukas. Võltsijatele tagab edu, kui toodete pakend ja muud omadused meenutavad originaaltoodete omi.

Vabakaubanduspiirkondade kasutamine on võltsravimitega kauplemist lihtsustanud, sest need võimaldavad toodete pakendamist ja ümberpakendamist nii, et toodete tegelik päritolu on tõhusalt varjatud.

Probleeme esineb kõigis riikides, kuid eriti suured on need arenguriikides, kus mitteametlik turustamine on ulatuslikum ja vähem turvaline. Kõigi riikide probleemid on suurenenud seoses veebis tegutsevate petturlike apteekide arenguga, mis sageli müüvad võltstooteid odavalt. Tarbijad on näidanud üles valmisolekut riskida osta tooteid veebis, eirates mõnikord tagajärgi, mis tulenevad vale koostisega toodete ostmisest ja kasutamisest.

Võltsravimitega kauplemist on soodustanud ka kaupade postiga saatmise plahvatuslik kasv. Aastatel 2014–2016 tollis konfiskeeritud ravimite saadeti üle 95% posti- ja kullerpostiteenuse kaudu, mida on oluliselt rohkem kui muude kaupade keskmine. Ebapiisav teave postisaadetiste kohta raskendab toodete avastamist ja kinnipidamist riigisisises ja rahvusvahelises kaubanduses. Tavaliselt on tolliametnikele impordidokumendid kättesaadavad impordi ajal üksnes paber kandjal ja need võivad sageli olla ebaõiged.

Valitsused ja ettevõtjad on teinud võltsitud ja ebakvaliteetsete ravimite vastu võitlemiseks koostööd. Võetud meetmed on näiteks õigusaktid, täitemeetmed ja teabekampaaniad. Rahvusvahelisel tasandil toimub võltsravimite üha suurema probleemi lahendamiseks palju algatusi, näiteks Interpoli ja Maailma Terviseorganisatsiooni kuritegevusvastased programmid.

Mis on mõju?

Võltsravimite mõju on tunda mitmel tasandil.

- Inimtervise kahjustamine või ravivajaduse ebapiisav täitmine. Hinnanguliselt võib surra aastas pärast võltsravimite saamist kopsupõletiku tagajärjel 72 000–169 000 last ning võltsitud malaariaravimite tõttu veel 116 000 inimest.
- Seaduslike tootjate müüginahku vähenemine ja maine kahjustamine. Võltsingutega kauplemine mõjutab kõige raskemalt USAs registreeritud ettevõtteid: ligi 38% kõigist konfiskeeritud võltsravimitest rikub USAs registreeritud ettevõtete intellektuaalomandiõigusi. See kahjustab ka teisi OECD riike (eelkõige Šveitsi, Saksamaad ja Prantsusmaad).
- Valitsuste ja riikide kulud ja kaotatud tulu. Ühe hinnangu kohaselt jääb võltsravimite tõttu ELi liikmesriikidel saamata ligikaudu 1,7 miljardit eurot tulu.
- Võltsravimite kasutamise tõttu tervisekahjustuse saanud patsientide ravikulud.
- Keskkonnareostus, mis tuleneb reguleerimata kuritegevusega kaasnevatest korratutest töövõtetest ja potentsiaalselt toksiliste kemikaalide kasutamisest.
- Sotsiaalsed kulud seoses organiseeritud kuritegevuse suurenemise ja töökohtade kadumisega – hinnanguliselt kaob üle 80 000 töökoha ELi farmaatsiasektoris ja muudes sektorites, mis müüvad sellele kaupu ja teenuseid.

Mis saab edasi?

Ebaseaduslik kauplemine võltsitud ja piraatkaupadega on oluline ja üha kasvav probleem ning selle osakaal maailmakaubanduses on suurenenud 2,5%-lt 2013. aastal 3,3%-ni 2016. aastal.

Globaliseerumine annab kuritegelikele võrgustikele uusi võimalusi, et suurendada võltsitud ja piraatkaupadega ebaseadusliku kauplemise ulatust ja mahtu.

Selles aruandes esitatud analüüsi eesmärk on aidata avaliku ja erasektori poliitikakujundajatel paremini mõista võltsravimite ülemaailmse kaubanduse olemust ja mahtu ning töötada välja asjakohased, sidusad ja tõendipõhised poliitikameetmed. Kiiresti on vaja tähelepanu pöörata sellistele küsimustele nagu ebapiisav heidutus suhteliselt kergete karistuste tõttu, e-kaubanduse tekkimine ja roll ning raamistikud ja tegurid, mis on seotud väikeste postipakkide väärkasutamisega võltsravimitega kauplemisel.